

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 30/2004 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av socialvårdslagen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 16 september 2004 en proposition med förslag till lag om ändring av socialvårdslagen (RP 168/2004 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- överinspektör Pirjo Sarvimäki, social- och hälsovårdsministeriet
- utvecklingschef Sirkka-Liisa Karhunen, Finlands Kommunförbund

- professor Mirja Satka, Helsingfors universitet
- arbetsmarknadsjurist Keijo Tarnanen, Julkisen yksityisalojen toimihenkilöliitto Jyty
- utbildningsplanerare Tanja Vornanen, Kommunsektorns fackförbund KAT rf
- rektor Kerttu Maunu, Oulun sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus
- specialrådgivare Mervi Tolonen, Talentia.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av Pikassos Oy, ett kompetenscenter för det sociala området.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås att en bestämmelse om kompletterande utbildning för socialvårdspersonal införs i socialvårdslagen. Enligt förslaget skall kommunerna sörja för att socialvårdspersonalen, beroende på grundutbildningens längd, hur krävande arbetet är och befattningsbeskrivningen, i tillräcklig utsträckning deltar i den kompletterande utbildning som ordnas för den. Social- och hälsovårdsministeriet kan vid behov

genom förordning meddela närmare föreskrifter om den kompletterande utbildningens innehåll, art och omfattning samt om ordnande, uppföljning och utvärdering av utbildningen.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2005 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft den 1 augusti 2005.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Med hänvisning till propositionen och övrig utredning finner utskottet förslaget behövligt och lämpligt. Utskottet tillstyrker lagförslaget utan ändringar men med ovan nämnda anmärkningar.

Åtgärder för att förbättra socialtjänsten

I samband med statsbudgeten för i år godkändes preciserande bestämmelser om skyldighet att ordna kompletterande utbildning för personalen. Bestämmelserna ingår i folkhälsolagen och i lagen om specialiserad sjukvård. När förslaget var aktuellt ansåg social- och hälsovårdsutskottet det vara mycket brådskande att skyldigheten utsträcks till att också omfatta personal inom socialvården (ShUB 14/2003 rd). Den aktuella propositionen fullföljer målet.

Sedan 1993 har det inte funnits någon bestämmelse i socialvårdslagen om skyldighet att ordna kompletterande utbildning. De senaste åren har en del av socialarbetarna inte fått någon kompletterande utbildning alls trots de nya kraven inom arbetslivet.

Målet med det nationella utvecklingsprojektet för det sociala området är att tjänster inom det sociala området ska bli kvalitativt bättre och lättare tillgängliga och att personalen ska få större kompetens inom socialt arbete. Fortlöpande satsningar på personalens kompetens och yrkeskunskaper är ett absolut krav för att verksamheten inom det sociala området ska kunna tillgodose klienternas behov. Utskottet anser att den kompletterande utbildningen bör integreras i strategin för att utveckla det sociala området, som syftar till att trygga tillgången till välfungerande tjänster av hög kvalitet. Insatser för att förbättra personalens kvalifikationer är också ett sätt att tillgodose medborgarnas rätt att få tjänster av hög kvalitet på lika villkor. Den föreslagna bestämmelsen om kompletterande utbildning utgör en god grund att bygga en bedömning av utbildningsbehovet på och medger att utbildningsbehoven kan tillgodoses mer systematiskt.

Enligt utskottet är det viktigt att utvecklingsinsatserna inom det sociala området tar fasta på detta.

Kompletterande utbildning — omfattning

Utskottet påpekar att den kompletterande utbildningen utsträcks till att gälla alla yrkesgrupper inom det sociala området på lika villkor. Inom det sociala området är det ett tilltagande problem att få personal och få de anställda att stanna kvar. Med hjälp av kompletterande utbildning kan man få personalen att engagera sig i sitt arbete och minska omsättningen bland socialarbetare när de anställda erbjuds verktyg och metoder för fortlöpande förbättring av sina kvalifikationer. Den kompletterande utbildningen ska vara ett stöd för utvecklingsinsatserna på arbetsplatserna, också för enskilda medarbetare i deras personliga utveckling i sitt yrke. Även om bestämmelsen fokuserar på organiserad utbildning finns det all orsak att stödja frivillig utbildning bland personalen som ett led i den kompletterande utbildningen.

Personalens rätt att få kompletterande utbildning bör också ses som ett led i satsningarna på stresshantering och större välbefinnande. Vid sidan av den systematiska kompletterande utbildningen bör arbetsplatserna också satsa på rekrytering, inskolning, handledning och utvecklingsinsatser. Regelbunden arbetshandledning hjälper personalen att orka bättre med sitt arbete och stanna kvar i arbetslivet. Samtidigt förbättras kundtjänsten.

Enligt lagförslaget ska kommunerna se till att personalen deltar i kompletterande utbildning i tillräcklig utsträckning. Enligt motiven till propositionen har personalen rätt till årlig kompletterande utbildning i ungefär 3—10 dagar. Utskottet påpekar att behovet av utbildning kan variera avsevärt på årsnivå för enskilda tjänstelyter befattningshavare. Maximiantalet dagar i det genomsnittliga målet som finns inskrivet i propositionen får inte bli den maximala normen för den årliga utbildningen, påpekar utskottet.

Hur kompletterande utbildning ordnas

På det praktiska planet finns det en del hinder för utbildningen: Knappa anslag, brist på vikarier och bristande planering av utbildningen. Läget är svårast i små enheter och små kommuner som har liten personal och saknar utbildningsorganisationer. Det krävs en viss organisation för att ordna utbildning och organisationen kräver både kunskande och resurser. Den kompletterande utbildningen är tänkt för en personal med mycket varierande utbildningsbakgrund och kompetens. Därför är det angeläget att utbildningen är välplanerad och bygger på analyser av utbildningsbehovet.

Den kompletterande utbildningen bör organiseras i ett nätverk med regionala aktörer. Dessutom måste det upprättas systematiska utbildningsprogram för olika arbetsuppgifter i samarbete med universiteten, yrkeshögskolorna, läroanstalterna på det andra stadiet, organisationer och kompetenscentren inom det sociala området. Med ett omfattande samarbete kan försök med god praxis starta och inte minst behoven vid små verksamhetsenheter beaktas. I överensstämmelse med riktlinjerna i utvecklingsprojektet för det sociala området faller det sig naturligt att kompetenscentren för det sociala området tar på sig ansvaret som regionala samordnare för den kompletterande utbildningen. För att kompetenscentren ska klara av uppgiften på behörigt sätt måste de få större anslag.

Uppföljning

I statsbudgeten har det avsatts tilläggsanslag för statsandelar till kommunernas social- och hälsovård för de kostnader som lagförslaget medför.

Om den kompletterande utbildningen för personal inom socialvården ska kunna genomföras i enlighet med propositionen krävs det att också kommunerna avsätter adekvata anslag för ändamålet.

Enligt lagförslaget kan social- och hälsovårdsministeriet genom förordning meddela närmare föreskrifter om den kompletterande utbildningens innehåll, art och omfattning samt om ordnande, uppföljning och utvärdering av utbildningen. Utskottet påpekar att uppföljningen av utbildningen måste vara systematisk. Reformen kräver att uppföljningen av utbildningen och bedömningen av resultaten förbättras. Vilka resultat utvecklingsinsatserna, utbildningen och lärandet ger bör i första hand bedömas utifrån hur lärandet ger genomslag i arbetet och socialtjänsten till befolkningen.

De kvalitativa förbättringarna av socialtjänsten bör vara oberoende av serviceproducenten. I och med att en allt större del av verksamheten inom det sociala området tillhandahålls av privata aktörer och den tredje sektorn är det viktigt i ett klientperspektiv och för tryggad kvalitet att också personalen inom den privata sektorn och den tredje sektorn deltar i kompletterande utbildning. Den samlade utbildningen för personal inom det sociala området kan med fördel utvecklas och förbättras med regionalt samarbete över organisations- och sektorsgränserna.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår social- och hälsovårdsutskottet

att lagförslaget godkänns utan ändringar.

ShUB 30/2004 rd — RP 168/2004 rd

Helsingfors den 23 november 2004

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Valto Koski /sd
vordf. Eero Akaan-Penttilä /saml
medl. Sirpa Asko-Seljavaara /saml
Anneli Kiljunen /sd
Marjaana Koskinen /sd
Pehr Löf /sv
Riikka Moilanen-Savolainen /cent
Aila Paloniemi /cent

Juha Rehula /cent
Paula Risikko /saml
Arto Seppälä /sd
Tapani Tölli /cent
Raija Vahasalo /saml
Erkki Virtanen /vänst (delvis)
Tuula Väättäin /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Eila Mäkipää.